

Vzpomínka na budoucnost

Přesně před deseti lety, v listopadu 1991, vyšlo číslo Ikarie zčásti tematicky věnované literárnímu hnutí kyberpunk. Číslo vévodila povídka Williama Gibsona Johnny Mnemonic v překladu Ondřeje Neffa, sám jsem do něj přispěl článkem (K)Anály kyberpunku a vlastním pokusem o kyberpunkovou prózu Krutá je noc. Publikování Gibsonovy povídky jsem domluvil přímo s autorem, na Worldconu v roce 1987. To byl jeden z těch výjimečných případů, kdy Gibson navštívil nějaký con. Byl to čahoun, oblečený v džínové soupravě a s dlouhými vlasy vypadal trochu jako nějaká zachovalejší heavymetalová mánička.

Celý kyberpunk byl o mizení, rozšiřování a změnách paradigmat. Skutečná kyberpunková próza se vyznačovala těmito vlastnostmi (nebo většinou z nich): antiautoritářství, posthumanistické pojetí člověka (invaze do jeho těla a naopak expanze jeho vědomí mimo tělo), estetika informačně-technologické společnosti (neboli technika konečně na úrovni ulice), zájem o země třetího světa (spíše opět estetický než ideologický), opuštění modernistické ideologie permanentního pokroku (přikývnutí apokalypse). Mohli bychom těch rysů vyjmenovat ještě víc.

Číslo, které držíte v ruce, je tedy výroční. Deset let také dělí dvě zahraniční povídky v něm otištěné. Těch deset let ovšem vypadá jako celá věčnost. Povídka Waltera Jona Williamse je z roku 1989 a přímo navazuje na jeho román *Hardwired* (česky *Hardware*). Je ukázkou klasického kyberpunku... a je také důkazem, jak rychle i tak hypermoderní subžánr stárne. Oproti tomu Strossova povídka je z letošního roku, a i když na první pohled zachovává podobné rysy, ve skutečnosti je už někde úplně jinde. Netváří se smrtelně vážně, je vtipná, rozdává hravé bodyčky svému vlastnímu žánru (uživatelé virtuální reality v podobě humrů jsou starou vizí jejího průkopníka Jaronu Laniera), podle sociobiologických teorií ukazuje, že spolupráce je prospěšnější než vylučnost, a je také ještě zahuštěnější, než kyberpunk býval. Tato jediná povídka je encyklopedií téměř všech chytlavých populárně-vědecko-technických témat posledních let. V základech syžetu obou příběhů stojí ekonomika, ale zatímco Williams píše o ekonomice, Stross již o sílové nové ekonomice.

Snad jsou Humrové příkladem „postkyberpunku“, jakéhosi kyberpunku s lidskou tvářičkou, jak jej popsal před nedávnem Lawrence Person ve svém Postkyberpunkovém manifestu (zájemci jej snadno naleznou na netu).

Hledal jsem nějaké novější eseje o kyberpunku než je deset let starý Shinerův text, ale všechny ostatní jen chmurně konstatovaly, že kyberpunk je mrtev. Domnívám se, že není mrtev, jen zmučoval. A rozprášil své spory po celé moderní science fiction. Infikoval nás. Půle, co jsme poprvé vstoupili do Gibsonovy komplexnosti tak ostré a křišťálově zářivé, že fezala do očí jako skalpely, co nás zaplavila katodová zeleň a Molly poprvé rozlančila Patro smrti, nikdy už jsme nebyli takoví jako dřív.

Ivan Adamovič

Ikarie 11 / 2001